

Eens.... Molenheide – Honderd jaar vliegveld Gilze-Rijen
Heemkringtentoonstelling op zondag 6 juni aanstaande weer open

Vanaf het vliegveld Mepal bij Ely in Cambridgeshire zoeken in de late avond van 27 mei 1944 bommenwerpers van het 75 RNZAF Sqdn. hogere sferen op. Zij voegen zich bij een grote schare die over Hoek van Holland koers zet naar de spoorwegemplacements van Aken. Uit de eerste golf die over Gilze-Rijen komt, valt rond 02.30 uur de Lancaster JN-D, serienummer ND802 aan een vijandelijke nachtjager ten prooi. Fel brandend komt het vliegtuig in stukken naar beneden, in een bosgebied op nog geen kilometer afstand van het Duitse kamp Prinsenbosch. Wat gebeurt er met de bemanning? Dit en vele andere verhalen kunt u lezen als u de huidige tentoonstelling van Heemkring Molenheide bezoekt. Aanstaande zondag 6 juni is *EensMolenheide – Honderd jaar vliegbasis Gilze-Rijen* weer te bezichtigen.

Met voorwerpen, uniformen, krantenartikelen, verhalen, héél veel foto's en video's schetst de Gilze en Rijense heemkring een beeld van de (voor)geschiedenis van het honderdjarige vliegveld, dat altijd veel impact op het reilen en zeilen in de gemeente heeft gehad. Het verhaal over de Lancaster JN-D en zijn bemanning vindt u hieronder als voorproefje.

BEMANNING

Ongeveer tien minuten nadat het vliegtuig is neergestort, detoneert de bommenlading en ontstaan er verschillende bosbranden. In de middag van 28 mei zien die er heel ernstig uit. Bij het blussen zijn drie blokploegen, de brandweer van Gilze en de bosbrandweer uit Alphen en Chaam betrokken. Het ongeval heeft een noodlottige afloop voor drie vliegers. De hulpverleners treffen bij de wrakstukken een van hen nauwelijks verminkt aan. De rest van de bemanning geraakt in krijgsgevangenschap. Aan een Missing Air Crew Report (Amerikaans!) valt op te maken dat navigator Hill al op 2 juni 1944 op transport is gesteld; hoe het de tweede piloot Clark en staartschutter Dale is vergaan, blijft een vraag.

Twee bemanningsleden weten in ieder geval nog enige tijd uit handen van de Duitsers te blijven.

MANTLE

Enkele tientallen jaren later vertellen zij hun verhaal. Zo daalt de gewonde Mantle aan zijn parachute neer in de Chaamse bossen en begeeft zich in zuidelijke richting. Uiteindelijk komt hij aan bij de boerderij van Bart Verhees in de buurt van Baarle-Nassau. Daar staat hem een uitstekend onderdak te wachten. Mede dankzij een goede medische verzorging door dokter Bloem, herstelt hij na enige tijd. Intussen is contact met de ondergrondse gelegd om zijn terugkeer naar Engeland te regelen. De vlieger vertrekt eerst naar het huis van baron Pnisse in Ulvenhout om daarna via een van de vluchtroutes te verdwijnen. Op dat moment zijn al enkele weken verstreken en is de invasie in Normandië in volle gang. Het zal tot 1975 duren voordat Mantle zijn redder van het eerste uur terugziet.

HARRIS

Een levensteken van Harris laat nog tien jaar langer op zich wachten. Hij komt in de buurt van Chaam aan de grond, trekt over de grens met België en maakt in de buurt van Turnhout contact met de ondergrondse. Na enige omzwervingen valt hij half juli helaas in handen van de Duitsers en komt in Dulag-Luft in Wetzlar, een doorgangskamp voor krijgsgevangenen, terecht. Als hij daarna in Stalag-Luft VII belandt, doemt daar ook Mantle weer op.

In april 1945 volgt de bevrijding door de Russen en twee maanden later keren beiden weer in Engeland terug.

NABESTAANDEN

In 1981 en voor het laatst in 1994 brengen de nabestaanden van een van de andere omgekomen vliegers een bezoek aan het graf van hun Steve Cook op de R.K. Begraafplaats in Gilze. De moeder

van Steve en andere familieleden hebben daarvoor een lange reis helemaal van Nieuw-Zeeland gemaakt.

En dit jaar is er opnieuw contact met de familie geweest. Er worden foto's uitgewisseld die u in de tentoonstelling 'Eens Molenheide' ter gelegenheid van honderd jaar Gilze-Rijen kunt bewonderen.

TENTOONSTELLING

De tentoonstelling van de heemkring laat ook van alles over de vroege geschiedenis van het vliegveld zien. Gilze en Rijen kende vóór de Tweede Wereldoorlog vliegveld Molenheide en vliegveld Nerhoven. Beide vliegvelden lagen langs de toenmalige weg van Rijen naar Gilze. Molenheide aan de westkant, Nerhoven aan de oostkant. Het waren de Duitsers die ze na 1940 samenvoegden tot Fliegerhorst Gilze-Rijen. Overigens gaat de heemkring in haar tentoonstelling nog veel verder terug in de tijd en stipt ook de nog oudere geschiedenis aan. In de omtrek van de vliegbasis zijn in de loop van de tijd immers altijd veel militairen gelegerd geweest. Tijdens de Tachtigjarige oorlog bijvoorbeeld, waarvan restanten op Verhoven in Gilze gevonden zijn, en rond de Tiendaagse veldtocht (1830/1831). Onder andere de (beruchte) Vrijwillige Jagers van Van Dam.

WO II

Behalve tijdschriftartikelen over de eerste vlucht vanuit Gilze-Rijen in 1910, zijn er allerlei voorwerpen uit de jaren dertig, waaronder een snotpiek, die op olie de landingsbaan moest verlichten. Ook de foto van een Fokker F III, die vroeger bij het café van Janus van den Boogaart op de vliegbasis hing, hangt nu bij de heemkring.

En dan is er natuurlijk 1940-1945. De invloed van de Tweede Wereldoorlog op het vliegveld en de dorpen eromheen is groot geweest. De heemkring laat er van alles over zien. Een miniatuur van een Dornier 217 bijvoorbeeld, een Duits vliegtuig dat op Gilze-Rijen vloog, met de handgeschreven vliegboeken en de geheime nummers er nog bij. Maar ook is er documentatie over het vliegtuigongeluk van een Henkel HE 111 bij De Kronen in Gilze op 5 september 1940, waarbij elf slachtoffers vielen. En dan zijn er nog allerlei andere materialen uit de oorlog, zoals verlichting van de landingsbaan of een stuk zeemijn. Wrakstukken van vliegtuigen werden gebruikt voor andere materialen zoals een (veger en) blik en een camerabox. Er is aandacht voor de gesneuvelde Engelse militairen, die op het kerkhof in Gilze liggen. Allerelei materiaal ook van Prinsenbos, waar de Duitsers gebouwen voor de manschappen hadden neergezet. Na Dolle Dinsdag hebben inwoners van de gemeente daar massaal spullen weggehaald. Serviesgoed in de vitrine getuigt er nog van. Dat de Duitsers met Dolle Dinsdag op de vlucht sloegen, berustte eigenlijk op een misverstand. Er werd gezegd dat de geallieerden al bij de stad Breda waren. In werkelijkheid ging het om De Stad Breda, een café nog net over de grens in België.

Onderdelen vliegbasis

Dan zijn er natuurlijk de vitrines met materialen van na de oorlog. Ze vertellen het verhaal over onderwerpen als de Rijksluchtvaartschool, de komst van de straaljagers, de zweefvliegclub en natuurlijk de helikopters. De Apache, de Alouette, de Cougar en de Chinook, ze zijn er allemaal in miniatuur of op foto te zien.

Een rijkgevulde expositie dus, waarvoor de heemkring versterking van vrijwilligers van De Traditiekamer van de vliegbasis kreeg.

Bezichtigen

Belangstellenden kunnen voor deze tentoonstelling aanstaande zondag 6 juni van 14.00 uur tot 17.00 uur terecht in Heemerf 't Oude Raadhuis, Nieuwstraat 22 in Gilze. De tentoonstelling is tot en met december 2010 iedere eerste zondag van de maand (met uitzondering van augustus) te bezichtigen. De toegang is gratis. Bezoekers met rolstoel of rollator kunnen via de zij-ingang naar binnen. Groepen kunnen voor een bezoek buiten de openingstijden een afspraak maken (e-mailadres: secr@heemkringmolenheide.nl). Voor meer informatie over de Gilze en Rijense Heemkring Molenheide kunt u terecht op de nieuwe website www.heemkringmolenheide.nl

Foto's A.A.F.M. van Riel